

'Jeugd' (2016, detail).
Volgende pagina's:
'Alexej Romanov' (2013).
'Medusa' (2016).

Grenzen en vrijheid

De stijl van Svetlana Tartakovska

Tekst Marloes de Moor

Ze woont in Nederland, groeide op in Oekraïne en volgde kunstopleidingen in beide landen. Svetlana Tartakovska. Hoe beïnvloedt haar achtergrond haar schilderen? 'Ik heb slechts vier kleuren op mijn palet, dat beperkt mijn keuze.'

Ademloos kon de jonge Svetlana Tartakovska (1979) naar de schilderijen van de Russische kunstenaar Ilya Repin kijken. Naar de slepers die een boot langs de Wolga voorttrekken. Naar zijn portretten. Tartakovska vond ze prachtig, zonder precies te begrijpen waarom. Pas later, toen ze zelf kunstenaar werd, besepte ze dat het was omdat er een ziel in de schilderijen zit. Tartakovska groeide op in Berdichev, een plaatsje nabij Kiev. Toen ze 10 jaar was ging ze, geheel in de lijn van haar interesse, naar de Kunstschool. 'Ik leerde er basistechnieken waar ik later veel aan heb gehad,' vertelt ze. Tot haar spijt moest ze op haar dertiende stoppen, toen zij met haar ouders en zusje emigreerde naar het Duitse Frankfurt. 'Mijn vader zag in Oekraïne, destijds nog Sovjet-Unie, geen toekomst voor ons. In Duitsland waren de perspectieven beter, zeker nadat de Muur gevallen was.' Makkelijk was dat niet voor de puberende Tartakovska. 'Ik moest een nieuwe taal en cultuur leren, alles was

onbekend. Dat vond ik erg spannend. Vaak zat ik alleen op mijn kamer, te schilderen. Dat gaf mij de mogelijkheid om te verwerken wat er om mij heen gebeurde.' Geld voor ook nog een kunstopleiding hadden haar ouders niet. De Duitse taal leren was de prioriteit. Tartakovska kocht een museumkaart, struinde uren door musea en vergaapte zich aan grootheden als Sandro Botticelli en Lucian Freud. 'Het was mijn manier om de nieuwe gebeurtenissen in mijn leven een plek te geven en inspiratie op te doen.'

Discipline

Op haar twintigste verhuisde Tartakovska naar Nederland. Ze trouwde met een Nederlandse man en stichtte een gezin. 'Natuurlijk verdween kunst nooit uit mijn leven, integendeel: kunst gaf het leven juist kleur. Wel had ik het verlangen me verder te ontwikkelen. Ik kende de basistechnieken, maar wilde er meer in kwijt kunnen. Op de Klassieke Academie voor Beeldende Kunst in Groningen leerde ik dat. Daar bood men lessen in de avonduren, waardoor ik de opleiding goed kon combineren met mijn twee jonge kinderen.' Tartakovska moest aanvankelijk erg wennen aan de vrijheid die ze op de academie kreeg. 'De Kunstschool in Oekraïne was heel dogmatisch en gedisciplineerd. Ik moest doen wat verteld werd.

! 'Anna' (2014).

Het ging er niet om wat ik vond. Op de Klassieke Academie kreeg ik veel meer vrijheid, er was aandacht voor persoonlijke ontwikkeling. Mijn mening telde en ik mocht verbeelden wat ik belangrijk vond. Daar moest ik mee leren omgaan, omdat het nieuw voor mij was.'

Nu beseft ze dat de combinatie van die twee leerscholen een groot voordeel is. 'Als je veel keuzevrijheid hebt, kun je jezelf ook kwijtraken, niet meer weten wat je wilt. Door mijn achtergrond wist ik goed met grenzen om te gaan, sterker nog: ik voelde me er veilig bij. Om die reden heb ik slechts vier kleuren op mijn palet, dat beperkt mijn keuze. De combinatie van beperkingen en vrijheid vind ik heel prettig.'

'Ik wil niet alleen schilderijen maken die goed verkopen'

Door die toegenomen vrijheid veranderde haar stijl in de loop der jaren. Ze vertelt over *The Curse*, het portret dat ze maakte van de zevende vrouw van Ivan de Verschrikkelijke. 'Hij doodde al zijn vrouwen na één nacht. Dit is de enige vrouw die hem overleefde.' Tartakovska beeldde haar levensgroot af. De vrouw draagt een Russische muts, schreeuwt, en heeft het afgehakte hoofd van Ivan de Verschrikkelijke in haar handen. 'Het zijn te veel symbolen, is te ingewikkeld. De toeschouwer kan er niets anders meer in zien. Ik zou dat nu veel subtieler aanpakken.'

Romanov

Op de Kunstschool leerde ze dat kunst duidelijk en herkenbaar moet zijn, maar daar is ze vanaf gestapt. 'Nu zie ik in dat je veel kunt vertellen en toch niets zegt. Ik luister meer naar mijn gevoel en zet dat om in mijn schilderijen.' Ze hoopt daarmee te bewerkstelligen dat men zich kan spiegelen in haar werk. En dat gebeurt regelmatig. Zoals bij de vrouw die haar eigen kind herkende in een portret van Alexej Romanov, zoon van tsaar Nicolaas II. 'Zo kijkt mijn zoon als hij niet naar zwemles wil, omdat hij bang is voor het koude water,' zei ze tijdens een expositie. Het is precies wat Tartakovska wil bereiken met haar werk; mensen de vrijheid geven om er zelf iets bij te voelen of in te zien. Ze schilderde Alexej in een T-shirt, alsof hij zo uit bed gehaald is. Hij kijkt omhoog, een beetje verward. Het verhaal erachter, dat geïnspireerd is op de familie Romanov, is hartverscheurend. Middenin de nacht, van 16 op 17 juli 1918, tijdens de Russische Revolutie, werd de tsarenfamilie geëxecuteerd. De moeder haalt de jongen uit bed en neemt hem aan haar hand mee de dood in. 'Dit drama heb ik niet verbeeld met tranen, bloed of symbolen, maar in eenvoud, zodat de toeschouwer

een eigen uitleg eraan kan geven.' Ze laat zich voor haar schilderijen graag inspireren door de Russische literatuur. Schrijvers als Dostojevski en Tolstoj bewondert ze. 'Anna Karenina vind ik bijvoorbeeld heel boeiend. Ook haar heb ik op een eenvoudige manier neergezet. Geen treinen, geen spoor, geen zelfmoord. Ik legde de focus op het licht en de manier waarop ze kijkt. Mijn zusje heeft model voor haar gestaan. Met dit portret wil ik laten zien hoe complex en veelzijdig de binnenwereld van een mens is nadat hij besloten heeft om uit het leven te stappen.'

Gave

De laatste tijd is Tartakovska's dochter steeds vaker haar muze. 'Het persoonlijke stelt me in staat de puurheid te verbeelden. Soms vind ik het jammer dat een kind tegenwoordig bijna niet meer gewoon kind kan zijn. Via internet wordt het al vroeg geconfronteerd met de gevaarlijke wereld. Dan denk ik terug aan mijn eigen jeugd in Oekraïne. We hadden weinig geld en geen computerspelletjes en juist daarom waren we rijk. Ik was de hele dag buiten, maakte poppetjes van bloemen. Nu hebben meisjes kasten vol barbies en weten ze niet welke ze moeten kiezen. Ik wil in mijn werk terug naar hoe het was, de jeugd zo puur en eerlijk mogelijk laten zien.' Eigenlijk staan al haar portretten in het teken van die puurheid en broosheid.

Als ze naar de toekomst kijkt, wil Tartakovska in haar werk 'vooral trouw blijven' aan zichzelf. 'Voor kunstenaars wordt het steeds moeilijker om financieel staande te blijven. Toch wil ik niet alleen schilderijen maken die goed verkopen, maar die goed voelen en mensen voor tenminste een kort moment stil doen staan, hun zorgen doen vergeten. Ik denk dat de toekomst in handen ligt van kunstenaars, dichters, schrijvers en musici. Zij hebben de gave om de ware schoonheid te zien en het voor iedereen zichtbaar te maken. Er gebeuren zo veel verschrikkelijke dingen in de wereld dat het lijkt alsof niets meer mooi is. Kunst brengt het weer in evenwicht, geeft hoop en kracht om door te gaan.'

Meer zien

Svetlana Tartakovska wordt vertegenwoordigd door de Amsterdamse Gallery238, waar ze dit najaar haar nieuwste schilderijen exposeert. Zie ook haar eigen website www.artist-view.nl.

Gallery238
Brouwersgracht 238
1013 HE Amsterdam
+31 (0)6 143 552 22
www.gallery238.com

Geopend van donderdag t/m zaterdag van 12.30-17.30 uur, zondag van 12.30-17.00 uur en op afspraak.